

DOMSTOLENS DOM

17. maj 1988 *

I sag 158/86,

angående en anmodning, som Østre Landsret, i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

Warner Brothers Inc.,

Metronome Video ApS

mod

Erik Viuff Christiansen,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-Traktatens artikler 30, 36 og 222 med henblik på det spørgsmål, om en indehaver af enerettigheder i Danmark kan hindre, at et videogram, der er solgt af enerettighedshaveren eller med dennes samtykke i en anden medlemsstat, udlejes i Danmark,

har

DOMSTOLEN,

sammensat af fungerende præsident, afdelingsformand G. Bosco, afdelingsformændene O. Due og J. C. Moitinho de Almeida, dommerne T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot, R. Joliet og F. Schockweiler,

generaladvokat: G. F. Mancini

justitssekretær: assisterende justitssekretær J. Pompe

efter at der er indgivet indlæg af:

— Warner Brothers Inc. og Metronome Video ApS ved advokat Johan Schlüter,
København,

* Processprog: Dansk.

- Erik Viuff Christiansen ved advokat Niels Gangsted-Rasmussen, København,
- den danske regering ved juridisk rådgiver i Udenrigsministeriet Laurids Mikaelson som befuldmægtiget,
- den britiske regering ved S. J. Hay, Treasury Solicitor, London, som befuldmægtiget,
- den franske regering ved direktør for retsafdelingen i Udenrigsministeriet Gilbert Guillaume som befuldmægtiget,
- Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Johannes Føns Buhl og Giuliano Marenco, begge Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten og efter mundtlig forhandling den 1. oktober 1987,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 26. januar 1988,

afsagt følgende

Dom

- 1 Ved kendelse af 11. juni 1986, indgået til Domstolen den 1. juli 1986, har Østre Landsret i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af EØF-Traktatens artikler 30 og 36 med henblik på en nærmere bestemmelse af, i hvilket omfang nationale ophavsretlige regler for udlejning af videogrammer er forenelige med de frie varebevægelser.
- 2 Spørgsmålet er rejst under en sag anlagt af Warner Brothers (herefter benævnt »Warner«) og Metronome Video (herefter benævnt »Metronome«) mod Erik Viuff Christiansen.

- 3 Warner, som i Det Forenede Kongerige er indehaver af ophavsrettighederne til filmen »Never say never again«, som også er produceret i Det Forenede Kongerige af dette selskab, har overdraget administrationen af videorettighederne for Danmark til Metronome.

- 4 Efter at videogrammet med den omhandlede film var kommet på markedet i Det Forenede Kongerige med Warner's tilladelse, købte Christiansen, som driver en videoforretning i København, et eksemplar i London med henblik på at udleje det i Danmark, og importerede det til Danmark i dette øjemed.

- 5 På grundlag af den danske lovgivning, hvorefter ophavsmanden til et musik- eller filmværk eller dets producent kan modsætte sig udlejning af videogrammer med værket, så længe han ikke har givet samtykke hertil, har Warner og Metronome ved Københavns Byrets Fogedafdeling fået nedlagt forbud mod, at Christiansen udlejer videogrammet i Danmark.

- 6 Justifikationssagen behandles af Østre Landsret, som har besluttet at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal bestemmelserne i EØF-Traktatens anden del, afsnit I, kapitel 2, om ophævelse af de kvantitative restriktioner mellem medlemslandene, navnlig artiklerne 30 og 36, sammenholdt med Traktatens artikel 222, fortolkes således, at indehaveren af enerettighederne (ophavsretten) til et videogram, der lovligt af rettighedernes indehaver eller med dennes samtykke er bragt i omsætning i et medlemsland, efter hvis nationale ophavsretslovgivning der ikke kan nedlægges forbud mod (videre salg og) udlejning, er afskåret fra at modsætte sig udlejning af videogrammet i en anden medlemsstat, til hvilken det er lovligt importeret, hvis denne stats ophavsretslovgivning muliggør et sådant forbud uden at skelne mellem indenlandske og importerede videogrammer og uden samtidig at hindre selve importen af videogrammet?«

- 7 For en nærmere redegørelse af de faktiske omstændigheder i hovedsagen, de nationale regler, der finder anvendelse, og de indlæg, der er indgivet til Domstolen, henvises til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende, såfremt det på de enkelte punkter er nødvendigt for forståelsen for Domstolens argumentation.

- 8 Med det forelagte spørgsmål ønsker den nationale ret i det væsentlige oplyst, om Traktatens artikler 30 og 36 er til hinder for at anvende en national lovgivning, som giver ophavsmanden mulighed for at gøre udlejning af videogrammer betinget af, at han giver samtykke, når disse videogrammer allerede med hans tilladelse er blevet bragt i omsætning i en anden medlemsstat, efter hvis lovgivning ophavsmanden kan kontrollere det første salg men ikke forbyde udlejning.
- 9 Det bemærkes, at til forskel fra den nationale lovgivning om ophavsret, som gav anledning til dommen af 20. januar 1981, Musik-Vertrieb Membran (55 og 57/80, Sml. s. 147), gør den lovgivning, som ligger til grund for nærværende præjudicielle spørgsmål, det ikke muligt for ophavsmanden at opkræve en ekstra afgift i forbindelse med selve importen af fysiske bærere af beskyttede værker, der er bragt i omsætning med hans samtykke i en anden medlemsstat, eller at opstille nogen anden hindring overhovedet for importen eller videresalget. De særlige rettigheder, som den danske lovgivning giver ophavsmanden, gælder først efter, at importen har fundet sted.
- 10 Det må imidlertid konstateres, at videogrammer ikke blot omsættes ved salg, men i stigende omfang også ved udlejning til private, som er indehavere af videobåndoptagere. Muligheden for at forbyde udlejning i en medlemsstat kan derfor indvirke på handelen med videogrammer i denne stat og følgelig indirekte påvirke samhandelen inden for Fællesskabet med disse varer. En lovgivning som den, der ligger til grund for hovedsagen, må derfor i henhold til Domstolens faste praksis betragtes som en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion, som er forbudt i henhold til Traktatens artikel 30.
- 11 Det må derfor undersøges, om en sådan lovgivning kan anses for begrundet i hensynet til beskyttelse af industriel og kommerciel ejendomsret, jfr. Traktatens artikel 36, et udtryk, der — som Domstolen har statueret i dommen af 6. oktober 1982, Coditel (262/81, Sml. s. 3381) — også omfatter beskyttelse af den litterære og kunstneriske ejendomsret.
- 12 I den forbindelse må det først konstateres, at den omhandlede danske lovgivning uden forskel finder anvendelse på videogrammer, der er produceret i Danmark, og videogrammer, der er importeret fra en anden medlemsstat. Det, der er afgørende

for, om loven finder anvendelse, er, hvilken type transaktion, videogrammerne er genstand for, og ikke deres oprindelse. En sådan lovgivning indebærer derfor ikke i sig selv nogen vilkårlig forskelsbehandling i handelen mellem medlemsstaterne.

- 13 Dernæst bemærkes, at litterære og kunstneriske værker kan udnyttes kommercielt, enten ved offentlige fremførelser eller ved at fremstille eksemplarer med fysiske bærere og bringe de således fremstillede reproduktioner i omsætning, således som det netop er tilfældet ved filmværker. Ophavsmandens væsentligste særrettigheder, nemlig eneretten til at fremføre værket og eneretten til at fremstille eksemplarer af det, anfægtes ikke af reglerne i Traktaten.

- 14 Endelig må det tages i betragtning, at der — som Kommissionen har fremhævet — er opstået et særligt marked for udlejning af disse bærere, der er forskelligt fra salgsmarkedet. Udlejningsmarkedets eksistens skyldes forskellige faktorer, såsom en forbedring af fremstillingsprocessen, som har bevirket, at videogrammerne er blevet mere solide og holdbare, publikums erkendelse af, at de kun sjældent ser de videogrammer, de har købt, og endelig den forholdsvis høje købspris. Udlejningsmarkedet for videogrammer retter sig mod et større publikum end salgsmarkedet, og udlejningsmarkedet udgør i øjeblikket en betydelig potentiel indtægtskilde for ophavsmænd til film.

- 15 Det er imidlertid ikke muligt at sikre ophavsmænd til film et vederlag, som står i forhold til det faktiske antal udlejninger, og som sikrer disse ophavsmænd en tilfredsstillende del af udlejningsmarkedet, såfremt de kun har ret til honorar i forbindelse med deres samtykke til salg til såvel almindelige privatpersoner som udlejere af videogrammer. Det er forklaringen på, at visse nationale lovgivninger — som Kommissionen har oplyst i sit indlæg — for nylig har indført en særlig beskyttelse af retten til udlejning af videogrammer.

- 16 Lovgivninger af denne type forekommer derfor begrundet i hensynet til beskyttelse af industriel og kommerciel ejendomsret, jfr. Traktatens artikel 36.

- 17 Heroverfor har sagsøgte i hovedsagen dog henvist til dommen af 22. januar 1981, Dansk Supermarked (58/80, Sml. s. 181), og dommen af 10. januar 1981, Musik-Vertrieb Membran, jfr. ovenfor, og gjort gældende, at det står ophavsmanden frit for at vælge den medlemsstat, hvor han bringer sit værk i omsætning. Herved træffer han sit valg ud fra egne interesser, og bl. a. må han tage i betragtning, at lovgivningen i visse medlemsstater — til forskel fra lovgivningen i andre — giver ham en eneret, der gør det muligt for ham at modsætte sig udlejning af den fysiske bærer af værket, selv om denne er blevet bragt i omsætning med hans samtykke. Under disse omstændigheder må en ophavsmand, som har udbudt et videogram med en film til salg i en medlemsstat, hvor lovgivningen ikke giver ham nogen eneret til udlejning (således som det er tilfældet i hovedsagen), acceptere konsekvenserne af sit valg og konsumtionen af sin ret til at modsætte sig udlejning af videogrammet i en hvilken som helst anden medlemsstat.
- 18 Dette kan ikke tiltrædes. Det følger nemlig af det foran anførte, at i tilfælde hvor en national lovgivning giver ophavsmænd en særlig ret til udlejning af videogrammer, ville denne ret miste sit indhold, hvis rettighedsindehaveren ikke kunne bestemme over udlejning. Den omstændighed, at en ophavsmand bringer videogrammer med et af sine værker i omsætning i en medlemsstat, som ikke har en særlig beskyttelse af retten til udlejning, kan derfor ikke indvirke på den ret, der ved en anden medlemsstats lovgivning er tillagt samme ophavsmand til i denne stat at modsætte sig udlejning af videogrammet.
- 19 Under disse omstændigheder må den nationale rets spørgsmål besvares således, at Traktatens artikler 30 og 36 ikke er til hinder for anvendelse af en national lovgivning, som giver ophavsmanden mulighed for at gøre udlejning af videogrammer betinget af, at han giver sit samtykke, når der er tale om videogrammer, der allerede med hans tilladelse er bragt i omsætning i en anden medlemsstat, efter hvis lovgivning ophavsmanden kan kontrollere det første salg, men ikke forbyde udlejning.

Sagens omkostninger

- 20 De udgifter, der er afholdt af den danske regering, den britiske regering, den franske regering, og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til ho-

vedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale domstol, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt den af Østre Landsret ved kendelse af 11. juni 1986, for ret:

Traktatens artikler 30 og 36 er ikke til hinder for anvendelse af en national lovgivning, som giver ophavsmanden mulighed for at gøre udlejning af videogrammer betinget af, at han giver sit samtykke, når der er tale om videogrammer, der allerede med hans tilladelse er bragt i omsætning i en anden medlemsstat, efter hvis lovgivning ophavsmanden kan kontrollere det første salg, men ikke forbyde udlejning.

Bosco	Due	Moitinho de Almeida	Koopmans	
Everling	Bahlmann	Galmot	Joliet	Schockweiler

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 17. maj 1988.

J.-G. Giraud
Justitssekretær

A. J. Mackenzie Stuart
Præsident